

НАЦИОНАЛНА СПОРТНА АКАДЕМИЯ

„ВАСИЛ ЛЕВСКИ“

Катедра Психология, педагогика и социология

Татяна Вълкова Христакиева

**ВЛИЯНИЕ НА ИНТЕРАКТИВНИ ТЕХНИКИ ВЪРХУ
ОБУЧЕНИЕТО ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК ПРИ СТУДЕНТИ
ОТ НСА „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“**

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

София, 2018

НАЦИОНАЛНА СПОРТНА АКАДЕМИЯ

„ВАСИЛ ЛЕВСКИ“

Катедра Психология, педагогика и социология

Татяна Вълкова Христакиева

**ВЛИЯНИЕ НА ИНТЕРАКТИВНИ ТЕХНИКИ ВЪРХУ
ОБУЧЕНИЕТО ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК ПРИ СТУДЕНТИ
ОТ НСА „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“**

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„Доктор“, научна специалност „Теория и методика на физическото
възпитание и спортната тренировка“ (вкл. МЛФ),
професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по физическо
възпитание

Научен ръководител:

Проф. Елеонора Михайлова Милева, ДН

Рецензенти:

Доц. Живка Тодорова Желязкова-Койнова, доктор

Проф. Юлия Георгиева Мутафова-Заберска, доктор

София, 2018

Дисертационният труд съдържа 218 стандартни машинописни страници. Онагледен е с 35 таблици, 8 фигури, 5 приложения. Библиографията включва 101 литературни източника, от които 52 на кирилица и 49 на латиница.

Дисертационният труд е обсъден на разширено заседание на катедра „Психология, педагогика и социология“ при НСА „Васил Левски“ на 20.04.2018г. и е насрочен за защита пред Научно жури по теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. МЛФ).

Защитата на дисертационния труд ще се състои на 20.06.2018г. от 14.00ч. в зала А3 на НСА „Васил Левски“ на заседание на Научно жури по теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. МЛФ).

УВОД

Дисертационният труд е посветен на влиянието на интерактивни техники за директна комуникация, приложени в специализираното обучение по английски език за основните видове спорт на студентите от НСА „Васил Левски“. Доброто владение на чужди езици е важно за спортните специалисти заради новостите в спортната наука и практика, за организирането на спортни прояви и състезания, за създаване и поддържане на контакти с колеги от други страни.

Усвояването на чужд език е продължителен процес, изискващ осигуряване на подходяща учебна среда, отделяне на време и средства, както и лично ангажиране на обучавания. В съвременната методика се приема, че не съществува универсален метод за преподаване на език. По-скоро натрупаните знания и опит от многобройните изследвания в приложната лингвистика следва да се използват творчески от преподавателите по чужд език, съобразно потребностите на обучаемите за постигане на оптимални учебни резултати.

Използването на различни интерактивни техники – учебни игри, дискусии, работа в екип и др., в специализираното обучение по чужд език създава добри възможности за директно общуване между обучаемите, което е естествен начин за усвояване на езика. Развиването на добри комуникативни умения е важна част от чуждоезиковото обучение. В това отношение, създаването на повече възможности за активно ползване на езика има ключово значение. На тази основа е изградено и настоящото изследване.

І.ПЪРВА ГЛАВА

ЛИТЕРАТУРЕН ОБЗОР ПО ПРОБЛЕМА

І.1. ТЕОРИИ И КОНЦЕПЦИИ ЗА ОБУЧЕНИЕТО ПО ЧУЖД ЕЗИК

Първият общопризнат метод за обучение по чужд език е *граматико-преводният*. Той се основава на преводи на текстове от и на латински и гръцки език. Зад този метод не стои определена лингвистична, психологическа или образователна теория. Към края на XIX век той губи своята популярност.

Изучаването на говоримия език, използването на текстове с разговорна лексика на теми от ежедневието, както и изискването в класната стая да се използва само езикът цел, залягат в основата на „естествения” или „*директния*” метод, заменил граматико-преводния. В книгата си „Практическо изучаване на езици” (1899) един от лингвистите реформатори - Хенри Суит отбелязва, че надеждните методически принципи следва да се основават на научен езиков анализ и психологически изследвания.

Структурната лингвистика и бихейвиоризмът в психологията са теоретичните основи на *аудиолингвалния метод*, който става популярен в началото на XX в. в САЩ и до средата на века се ползва с успех и в Европа. Общите му характеристики включват: преподаване на езиковите умения в определена последователност: слушане, говорене, четене и писане; използване само на езика цел в класната стая; заучаване на типични езикови модели чрез диалози в ситуации, включващи най-важната лексика за общуване; индуктивно предаване на граматиката; развиване на умения за слушане и произношение.

През 1963 г. американският лингвист Едуард Антъни предлага теоретична езикова концепция, включваща три взаимно свързани елемента: *подход*, *метод* и *техника*, която дава възможност за обективна съпоставка на елементите на различни учебни методи и служи като опорна точка за нови идеи на лингвистите след него.

В своята книга „Подходи и методи на езиково обучение” от 1986 г. Дж. Ричардс и Т. Роджърс преработват и доразвиват модела на Е. Антъни. Съгласно тяхната концепция, *езиковият метод* се състои от *подход*, *дизайн* и *процедури*. *Подходът* включва теории за същността на езика и теории за учене на езици, на които се основават принципите и практиките в езиковото обучение. *Дизайнът* включва целите и подбора на учебното съдържание, видовете дейности, ролята на учителя и учениците, ролята на материалите за преподаване. *Процедурите*, това са конкретните техники и практики на преподаване на чужд език по определен метод. Дизайнът и процедурите следва да съответстват на подхода - теоретичната база на метода. Моделът на Ричардс и Роджърс е универсално приет и широко използван за анализ на методически концепции в теорията на езиковото обучение.

1.2.КОМУНИКАТИВНИ УЧЕБНИ МЕТОДИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ЧУЖД ЕЗИК

Комуникативният подход в езиковото обучение възниква в края на 60-те години на XX век. Той е холистичен подход, ориентиран към учащите. Основава се на образователната идеология на конструктивизма, както и на социолингвистичната теория за комуникативната компетентност.

В своята книга „Синтактични структури” (1957) американският лингвист Ноам Чомски доказва, че структурализмът и бихейвиоризмът в

езикознанието не могат да дадат обяснение за основната характеристика на езика – неограничената творческа възможност за създаване на нови изречения от ограничен брой езикови единици. Според Чомски лингвистиката трябва да се насочи към анализиране на вътрешно присъщата способност на хората да създават граматически правилни изречения на различните езици, което той определя като „езикова компетентност” (Chomsky, 1957).

През 1972 г. американският социолингвист Дел Хаймс публикува своята студия „За комуникативната компетентност”. В нея той поставя въпроса за социалната роля на езика като средство за общуване. Според Дел Хаймс, теорията за езика трябва да се свърже с теориите за комуникацията и за културата. Целта на езиковото обучение следва да бъде постигане на „комуникативна компетентност”, която е свързана не само с владене на лексиката и граматиката от страна на учещия чужд език, а и с познания за социалния и културния контекст, в който е адресирано съответното езиково съобщение (Hymes, 1972).

През 90-те години на XX век се правят системни проучвания на комуникативните потребности на различни групи специалисти, учещи чужд език – пилоти на самолети, инженери, медицински специалисти и др. На базата на тези проучвания се разработват програми и се създават учебници за различни тематични области. Създава се разновидност на комуникативното езиково обучение – наречена „специализирано обучение” или „език за специфични цели” (English for Special Purposes).

Тази разновидност на комуникативното езиково обучение е важна за *работата по чужд език със студентите от Националната спортна академия, където също се прилага специализирано езиково обучение в областта на различните спортове, физическото възпитание и кинезитерапията. Учебникът по английски език в две части „English for the sporting world. Ready, go!” (Kondova et al., 2003) и “English for the sporting*

world. High sport performance” (Kondova et al., 2005), е разработен на базата на комплексен подход, съчетаващ функционалното и специализираното езиково обучение за нуждите на студентите от НСА.

При комуникативния подход ролите на учител и обучавани са променени. Обучаваните са главните действащи лица, а учителят им помага в организирането на дейностите (Larsen-Freeman, 2000). Типичен пример за реализация на този подход е методът „езиково учене, основано на задачи” (task-based learning - TBL). Методът изхожда от възгледа, че разрешаването на проблеми, близки до реални житейски ситуации, чрез езиково общуване е естествен начин за развиване на комуникативните умения на участниците. Един от първите му последователи е Н. С. Прабху, който разработва методика за учене на английски език чрез задачи в Бангалор, Индия (Prabhu, 1987).

„Цялостна физическа реакция” (Total Physical Response) е комуникативен метод, създаден от Джеймс Ашър, психолог от Държавния университет на Сан Хосе, Калифорния. В основата на метода стои стратегията за обучение чрез действие, приложена първо от Ф. Гуен в края на XIX век, и впоследствие, от последователите на „директния метод” в началото на XX век.

Друг интересен комуникативен метод на езиково обучение е „Естественият подход” (1983) на Стивън Крашен и Трейси Теръл. Методът се основава на проучвания върху процеса на „естествено” усвояване на втори език: в комуникативна среда, без участие на родния език, и без съществени граматически обяснения - подобно на първия език при децата.

Развиването на говорни умения е в основата и на комуникативния метод „Учение чрез сътрудничество” (Cooperative language learning), създаден през 1994 г. от Спенсър Кейгън, експерт по методика на ученето от Калифорния. Методът се основава на работа в групи за обмен на

информация. Членовете на групата са равнопоставени, като усилията на всеки допринасят за общия успех на групата. Използват се специфични за метода „структури“ („интервю в три стъпки“ и др.), чрез които се постигат поставените учебни и социални цели.

1.3. ПОДХОДИ ЗА ДЕФИНИРАНЕ НА ИНТЕРАКТИВНОТО ОБУЧЕНИЕ

3.1. Същност и характеристики на интерактивното обучение

Думата интерактивност – на английски език “interaction”, означава „взаимодействие”. Интерактивното обучение най-често се определя като обучение в екип (група), при което членовете на групата си взаимодействат като обменят информация, насочена към разрешаване на конкретна задача или проблем (Кръстева, 2003; Тоцева, Динчийска, 2009; Тодорина, 2010). Всеки от членовете на екипа има свой творчески принос и носи отговорност за успеха на групата. Ролята на преподавателя е да контролира и подпомага работата на екипите.

Някои автори правят разграничение между работа в група и работа в екип. Според Л. Милков (2014) групата е съвкупност от индивиди, които си влияят взаимно за постигане на сигурност и общуване, докато екипът е група от хора обединени от обща цел, задача или проект, който те самите са избрали. Според автора работата в екип е по-ефективна от груповата работа.

Интерактивното обучение включва *интерактивна образователна среда*, която се характеризира с повишена активност на учащите чрез екипна работа; смяна на ролите на „обучаващ” и „обучаван”; съчетаване на различни форми на контрол (самоконтрол, групов контрол и др.); специфична организация на времето и пространството; подкрепящ и стимулиращ микроклимат; перманентна обратна връзка.

Интерактивното обучение предполага използване на съответни **учебни методи**. Според Гюрова и колектив (2007) съществуват *активни* и *интерактивни* методи на обучение. Активните методи помагат на учещите да преосмислят и да препоредят информацията. Интерактивните методи изискват комуникация и партньорски взаимоотношения между членовете на групата, както и с останалите ученици и преподавателя. В този смисъл, интерактивните методи и техники се свързват с комуникативния подход в чуждоезиковото обучение.

Иванов (2014) разделя интерактивните методи на *ситуационни* (метод на конкретните ситуации, казус, симулация, игра), *дискусионни* (анкета, беседа, брейнсторминг, дискусия) и *опитни* (разработване на проекти). Към всяка от тези три групи се отнасят методи, които могат да бъдат полезни за чуждоезиковото обучение в областта на физическото възпитание и спорта в НСА.

Интересна е тезата на Гюрова и колектив (2007) за съществуването на две интерактивни системи за учене – *система ориентирана към хората* (human-centered) и *система основаваща се на технологиите* (technology-based). Системата, ориентирана към хората, предполага взаимодействия между обучавани в една учебна зала. При технологично базираната система на учене се осъществява взаимодействие между учещите и различни технически средства, необходими за осъществяване на учебния процес (компютърни продукти, аудио и видео устройства и др.).

Редица автори (Гюрова, 2007; Кръстева, 2003; Tsui, 1995; Nunan, Lamb, 1999) обръщат специално внимание на даването и получаването на обратна информация в учебния процес. Чрез нея обучаваните осъзнават своя личен принос в обучението, а преподавателят разбира какво е отношението на студентите към обучението. Преподавателят изпълнява различни роли в процеса на интерактивно обучение: ръководи и координира действията на групите, съветва учещите при изпълнението на

конкретни задачи, осигурява учебни материали, ръководи дискусии, осигурява подходяща работна атмосфера, наблюдава и води бележки за учебната работа и др. (Гюрова, 2007; Кръстева, 2003; Tsui, 1995; Nunan, Lamb, 1999; Finocchiaro, 1989; Brown, 1994).

3.2. Интерактивност в чуждоезиковото обучение

Интерактивните методи и техники имат важна роля и в чуждоезиковото обучение. В специализираната литература се поддържа тезата, че работата в малки групи в много отношения е по-полезна за усвояването на езика от фронталното общуване между преподавател и студенти - намалява нивото на тревожност, студентите се чувстват по-спокойни, когато използват езика помежду си, създават се условия за по-естествена комуникация, в която те, макар и с грешки, обменят информация и „експериментират“ с употребата на езикови средства (Tsui, 1995).

В тази връзка възниква и въпросът за смесените групи в обучението, включващи студенти с различни нива на чуждоезикови умения. Според изследвания по темата (Ellis, 1996), както по-слабите, така и по-силните студенти имат определена полза от работата в смесени групи (например нива между A2 и B1), като успешната комуникация, а вероятно и по-доброто усвояване на езика, се осъществява, когато по-слабите студенти имат ключовата информация, която да споделят с по-силните.

Преподавателят контролира и подпомага работата, движейки се между групите, което му дава възможност да наблюдава индивидуалния и груповия напредък в усвояването на езика и да отбележи евентуални езикови проблеми, които да бъдат изяснени на по-късен етап. Преподавателят не бива да доминира в работата на групите, нито да отделя повече време на една група за сметка на останалите (Brown, 1994).

Използването на учебни игри – ролеви, игри с карти, кръстословици, викторини и др., като част от интерактивното обучение също има много

положително въздействие в учебния процес. Игрите създават много добри условия за усвояване на лексика и граматика, за развиване на говорни и комуникативни умения, стимулират студентите за активно участие, създават позитивна, творческа среда (Sanchez et al., 2007; Lee, 1986).

Друг важен аспект в чуждоезиковото обучение е намирането на точния баланс между обучението, насочено към усвояване на специализиран език в конкретна област (subject-centered view) и обучението, насочено към конкретните потребности и интереси на обучаемите (learner-centered view) (Nunan, 1999).

I.4. ИНТЕРАКТИВНОТО ОБУЧЕНИЕ ВЪВ ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА И ПРИ СТУДЕНТИТЕ ОТ НАЦИОНАЛНА СПОРТНА АКАДЕМИЯ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“

4.1. Специфика на обучението във висшите училища

Процесите на глобализация и развитието на информационните технологии в последните тридесет години довеждат до значими промени и в сферата на образованието. Огромният поток от нова информация във всички области поставя пред хората въпроса за обновяване на знанията и придобитата квалификация и за „учене през целия живот“. Подписването на Болонската декларация през 1999 г. от 29 държави, в това число и от България, дава силен тласък на европейската интеграция във висшето образование.

Интензивните международни контакти представят предизвикателства пред студенти и преподаватели по отношение на общуването на чужд език. Нужно е да се осъществи директна комуникация, да се реализират съвместни задачи и проекти с участници от различни страни. Ползването на чужд език, най-често английски, за целите на общуването е изключително важно.

Утвърждаването на *Общата европейска референтна рамка (CEFR)* за учене на езици през ноември 2001 г. от Съвета на Европа е важна стъпка за опазване на богатото европейско езиково наследство и превръщането му от бариера за общуването в източник на взаимно разбиране и обогатяване.

Интерактивното обучение намира приложение в различни области на висшето образование. Паничкова (2010) използва интерактивни техники в чуждоезиковото обучение на студенти от МГУ „Св. Ив. Рилски“. В областта на физическото възпитание и спорта редица автори използват интерактивни техники на преподаване. Костадинов прилага интерактивни игрови елементи за развиване на двигателните качества при студенти от СУ „Св. Кл. Охридски“ (Костадинов, 2017). Руменов (2018) използва интерактивни техники в методиката на преподаване по лека атлетика с много добри резултати.

4.2. Характеристики на обучението в Национална спортна академия

Националната спортна академия „В. Левски“ е висше училище със специфична насоченост на обучението. Интерактивните методи намират място и успешно се прилагат в теорията и практиката на физическото възпитание (Томова, 2010; Томова, Русев, 2002; Недкова, Николова, 2012), спортната педагогика (Милева, 2003) и други дисциплини, изучавани в Академията.

Електронното обучение успешно се прилага в НСА както за теоретични учебни дисциплини като статистически методи в спорта, така и в обучението по спортни дисциплини като алпийски ски (Петкова, 2014). Въвеждането на платформа за електронно обучение за студентите от НСА предоставя нови възможности за разширяване и обогатяване на формите и качеството на учебната работа в интерактивна образователна среда

(Кулева, 2016). Използването на възможностите, които предоставя дистанционната форма на обучение в областта на физическото възпитание и спорта е още една съвременна форма на интерактивно обучение, представена в Академията (Шандуркова, 2016).

Езиковото обучение е включено в програмите на трите образователни степени - „бакалавър”, „магистър” и „доктор” на Академията. Поради ограничения хорариум по чужд език, предвиден в учебните програми, *основна цел* на чуждоезиковото обучение в Академията е развиване и усъвършенстване на езиковите знания и умения със специализирана насоченост в областта на елитния спорт, физическото възпитание и спорта за всички, кинезитерапията, туризма и спортната анимация.

Разработените учебни програми и учебни материали, предвидени за чуждоезиково обучение на студентите в Академията, са насочени основно към проблемите на спорта. Учебната *програма за първи курс ТФ и УФ* включва теми и ситуации, свързани с общуването във връзка с различни спортове и спортни дейности – представяне и интервю за работа, състезателна дейност, спортни интервюта, преговор и затвърждаване на основна лексика и граматика на нива А1-А2 или А2-В1, съгласно Общата европейска референтна езикова рамка (CEFR, 2001). Учебната *програма за втори курс УФ и съответно трети курс ТФ* включва запознаване със специализирана терминология, спортни правила, екипировка и исторически факти за основните видове спорт, представяне на известни спортисти и др. За учебната работа са подбрани адаптирани *учебни материали* от специализирани издания, радио и телевизионни предавания и интернет във връзка с различни видове спорт. Учебниците по английски език за студентите от НСА (Kondova et. al, English for the Sporting World, Ready GO!, NSA, 2003; Kondova et. al, English for the Sporting World, High Performance!, NSA, 2005) включват адаптирани текстове със спортна

насоченост, придружени от речник на спортните термини и упражнения с типични речеви модели за комуникация. Основният акцент в обучението е върху развиване на *умения* за четене и говорни умения в областта на физическото възпитание и спорта, в по-малка степен на писмени умения поради ограничения хорариум. Преподавателят има *водещата роля* в подготовката и организирането на учебния процес, като от студентите се очаква да се включат активно в обучението.

Настоящото проучване е провокирано от предишни изследвания в чуждоезиковото обучение в НСА, които използват интерактивни техники с много добри резултати. Това е дисертационният труд на Йонкова, разработващ агоналния подход в чуждоезиковото обучение, в основата на който стои използването на състезателни игрови елементи в обучението (Йонкова, 2010, 2011). Друга важна разработка е дисертацията на Славова, посветена на използването на смесени - традиционни и електронни техники в чуждоезиковото обучение (Славова, 2014). Съществуват и по-ранни изследвания във връзка с използването на специализиран софтуер и интернет в занятията по чужд език за студентите от НСА (Маринова, 2000; Маринова, Кондова, 2001).

Интересен подход предлага Дончева на базата на педагогически експеримент с използване на интерактивни техники при студенти спортисти от НСА (Дончева, Мутафова-Заберска, 2013; Дончева, 2013; Doncheva, 2014). Димитрова успешно използва интерактивни техники в обучението по руски език (Dimitrova, 2016).

Независимо от постигнатите положителни резултати, смятаме, че *занятията по чужд език могат да бъдат по-интересни и по-полezni за студентите, ако се приложат в по-голяма степен интерактивни техники на обучение, насочени към директно общуване между обучаваните в областта на специализираната спортна подготовка. Този извод е продиктуван от необходимостта студентите активно да могат да*

ползват специализиран чужд език във връзка със своята професионална реализация в спорта.

4.3. Удовлетвореност на студентите от обучението

Удовлетвореността се разглежда като една от основните нагласи в хода на обучението. За успешното провеждане на всяко обучение е важна удовлетвореността от работата както на учениците, така и на учителите. В проучване, посветено на удовлетвореността от обучението във висшето образование, Салинда Вирасинг и колектив правят анализ на обширна литература (повече от 60 изследвания) по въпроса. На основата на определенията на много изследователи, те формулират обобщено *определение на удовлетвореността от обучението във висшето образование* като „краткосрочна нагласа в резултат от личния опит на студентите от обучението, услугите и учебната база“ (Weerasinghe, 2017). Повечето изследователи разглеждат удовлетвореността от обучението като многостранен процес, който се влияе от редица фактори, условно разделени на две групи – *личностни* и *институционални*. Към личностните фактори спадат: възраст, пол, среден успех от обучението, стилове на учене, възможности за работа и др. Към институционалните фактори се включват: качеството на преподаване, учебните материали, взаимоотношенията между преподаватели и студенти, техническото осигуряване и др. В обобщение, за удовлетвореността на студентите особено важни са добрата квалификация на преподавателите, взаимоотношенията между преподавател и студенти и възможностите за обратна връзка, учебните материали, оборудването и условията в учебните зали.

II. ВТОРА ГЛАВА

ХИПОТЕЗА, ЦЕЛ, ЗАДАЧИ, МЕТОДИКА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

II. 1. ХИПОТЕЗА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Прилагането на интерактивни дидактически техники и подходи в обучението по английски език в областта на физическото възпитание и спорта ще допринесе за подобряване на учебните резултати на студентите от НСА „В. Левски” като повиши интереса им към чуждоезиковото обучение и удовлетвореността от него.

II. 2. ЦЕЛ И ЗАДАЧИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Цел на изследването:

Да се разработят и апробират интерактивни дидактически техники в обучението по английски език за студентите от НСА и да се установи тяхното влияние върху учебните резултати и върху удовлетвореността на студентите от обучението.

Задачи на изследването:

1. Да се проучат различни теории и концепции за прилагането на интерактивни образователни технологии в обучението по чужд език.
2. Да се изследва интереса на студентите от ТФ и УФ на НСА към възможностите за прилагането на интерактивни техники в обучението по английски език.
3. Да се разработи и апробира методика на обучение по английски език за студенти от ТФ и УФ при НСА с включване на интерактивни техники.
4. Да се установи влиянието на приложената експериментална методика върху учебните резултати на студентите.

5. Да се установи влиянието на приложената експериментална методика върху удовлетвореността на студентите от чуждоезиковото обучение.

II. 3. ПРЕДМЕТ И ОБЕКТ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Предмет на изследването е педагогически модел за чуждоезиково обучение, включващ използване на интерактивни техники и влиянието му върху учебните постижения и интереса на студентите от НСА „В. Левски”

Обект на изследването са общо 152 лица, участвали в различни етапи на провежданите изследвания (табл. 1).

Таблица 1. Разпределение на изследваните лица

Вид изследване		Факултет	Курс	Мъже	Жени	Общо
<i>Анкетно проучване</i>		УФ	Втори	14	11	25
		ТФ	Трети	1	18	19
<i>Предварителен експеримент</i>	ЕГ	УФ	Втори	10	10	20
	КГ	УФ	Втори	10	10	20
<i>Основен експеримент</i>	ЕГ	УФ	Втори	25	9	34
	КГ	УФ	Втори	25	9	34
<i>Тест за удовлетвореност</i>	ЕГ	УФ	Втори	25	9	34
	КГ	УФ	Втори	25	9	34

II. 4. МЕТОДИКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

В процеса на изследването са приложени следните изследователски методи:

1. Анализ на литературни източници

В хода на изследването е направено проучване на литературата по проблемите на чуждоезиковото обучение и използването на интерактивни техники в учебния процес. Анализирани са общо 101 заглавия, от които 52 на кирилица и 49 на латиница.

2. Анкетен метод – приложен е в началото на изследването за установяване на отношението на студентите от НСА „В. Левски“ към използването на интерактивни техники в обучението по чужд език. За целта е разработена анкетна карта с 16 въпроса, като два от въпросите са открити, а останалите - закрити.

3. Писмени тестове и устен изпит по английски език

За *предварителния експеримент* е проведен езиков тест в началото и в края на зимния семестър на учебната 2015/2016 година с експериментална и контролна група за установяване на ефекта от приложените през семестъра интерактивни техники, включени в програмата за обучение на експерименталната група.

За *основния експеримент* през учебната 2016/2017 са разработени и проведени езиков тест и устен изпит в началото и в края на учебната година, целящи да установят началното ниво на езикови умения на студентите от експерименталната и контролна група, както и нивото на езикови знания и умения, постигнато в края на експеримента.

Материалите за теста и устния изпит са на ниво A2 – B1, съгласно Общата европейска референтна езикова рамка (CEFR, 2001). Тематично те се основават на учебния материал по английски език по програмата за втори курс на Учителски факултет на НСА.

Езиковият тест е с времетраене 2 учебни часа. Състои се от шест части с общ максимален резултат 66 точки. За *устния изпит* всеки студент говори около 3-5 минути по две теми в областта на спорта – *монолог и диалог*.

4. Наблюдение – осъществява се по определени показатели за оценка на изучаваните явления и на реакцията на студентите от експерименталната група. Състои се от две части:

- *Наблюдение от страна на преподавателя* и оценка с точки от 1 до 4 (4 е най-високата оценка) по два показателя: 1. Участие в обучението; 2. Полза от обучението.

- *Оценка от страна на студентите от експерименталната група* – те оценяват експерименталните задачи с точки от 1 до 4 по два показателя: 1. Интерес към обучението; 2. Полза от обучението.

5. Педагогически експеримент - включва прилагане и оценяване на педагогически модел с включени интерактивни техники за обучение по английски език на студентите спортисти. За осъществяването на изследването се провеждат предварителен и основен експеримент с експериментална и контролна група.

В *предварителния експеримент* учебните материали са адаптирани за преподаване на зимни спортове и лека атлетика. Тези спортове са включени в учебната програма за първия семестър на студентите от втори курс на УФ в Академията.

За *основния експеримент* са подготвени материали, свързани с всички основни спортове, изучавани през двата семестъра, съгласно програмата за втори курс на УФ и съответно за трети курс на ТФ. В основния експеримент са проведени:

а) *писмен езиков тест и устен изпит* на входно ниво с експерименталната и контролната група;

б) *традиционно обучение* със студентите от контролната група за една академична година;

в) *експериментално обучение* със студентите от експерименталната група за една академична година;

г) *писмен езиков тест и устен изпит* на изходно ниво с експерименталната и контролната група.

6. **Тест** за установяване на ефекта от приложената методика върху удовлетвореността на студентите от обучението. Използван е апробиран тест на английски език за изследване на удовлетвореността от развиването на говорни умения, *Student satisfaction with EFL speaking classes: Relating speaking self-efficacy and skills achievement* (Asakereh, Dehghannezhad, 2015). Тестът е приложен в края на първия семестър и в края на втория семестър на учебната 2016/2017 г.

7. Математико-статистически методи

Във връзка с приложената експериментална методика са използвани следните математико-статистически методи: *алтернативен анализ; вариационен анализ; непараметричен тест на Колмогоров-Смирнов; непараметричен тест на Ман-Уитни; t-критерий на Стюдънт за зависими и независими извадки.*

II. 5. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Изследването е осъществено в три етапа:

1. **Предварителен етап на изследването** (януари 2015 г. - декември 2015 г.). През този етап са извършени следните научноизследователски дейности:

- Анализ на основната литература по проблема.

- Разработване на анкетна карта и организиране на анкетно проучване.
- Разработване на учебни материали за предварителен експеримент.
- Подготовка на тест за предварителния експеримент.
- Организиране и реализация на предварителен експеримент с контролна и експериментална група студенти.

2. Основен етап на изследването (януари 2016 г. – юни 2017 г.)

Извършени са следните научноизследователски дейности:

- Анализ на резултатите от предварителния експеримент.
- Разработване на учебни материали за основния експеримент.
- Изработване на изпитни тестове и материали за устния изпит в основния експеримент.
- Планиране и осъществяване на основния педагогически експеримент и реализиране на наблюдението по определени показатели.
- Провеждане на тест за удовлетвореността на студентите от обучението на два етапа – след края на първата част на основния експеримент и след края на втората му част.

3. Заключителен етап на изследването (юли 2017 г. – март 2018 г.)

Включва следните дейности:

- Оценка на ефекта от експерименталния педагогически модел върху учебните резултати на студентите.
- Обработване и анализ на резултатите от изследването.
- Изводи и препоръки за прилагането на експерименталния педагогически модел за езиково обучение.

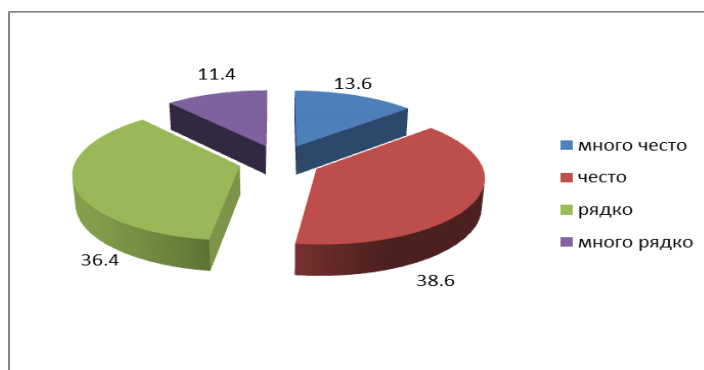
III. ТРЕТА ГЛАВА

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

III.1. Анализ на резултатите за отношението на студентите от Национална спортна академия към изучаването на чужд език и използването на интерактивни техники в обучението

Целта на анкетното проучване е да се установи как студентите от Националната спортна академия оценяват необходимостта от чужд език в учебната и спортната дейност, източниците на информация, които ползват, езиковите умения, които трябва да усъвършенстват и какво е отношението им към интерактивните техники в обучението.

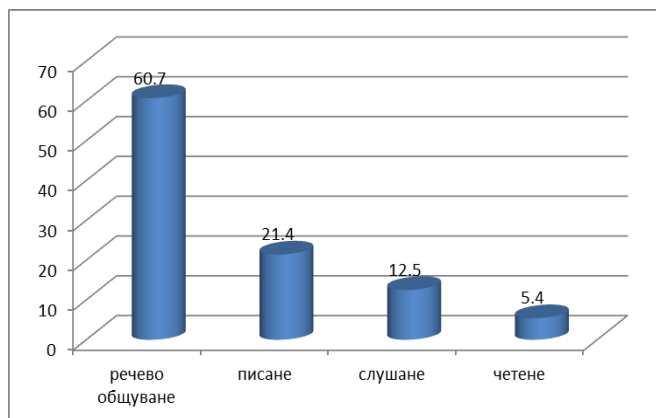
Анализът на резултатите от проведеното анкетно проучване показва, че половината от анкетираните използват английски език често или много често (фиг. 1).

Фиг. 1. Ползване на английски език в дейността

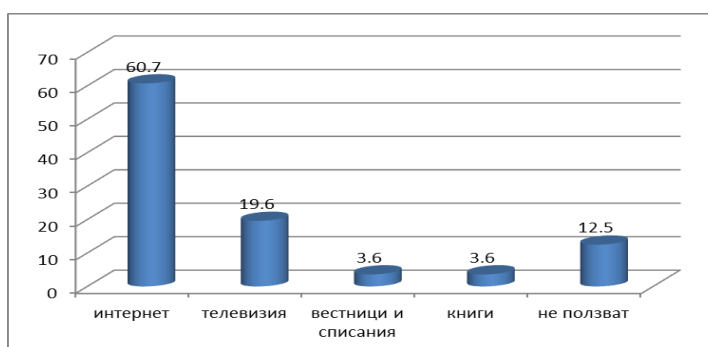
За уменията *слушане и четене* с разбиране около една трета от анкетираните лица считат, че уменията им за слушане са много добри и отлични, докато другите две трети имат нужда да ги усъвършенстват. По отношение на *умението речево общуване* повече от 80% от респондентите преценяват, че имат нужда да усъвършенстват това умение. По отношение на *умението писане* повече от 80% от изследваните лица преценяват, че уменията им за писане на английски език са слаби или доста ограничени.

От казаното до тук може да се заключи, че двете умения, които следва да се усъвършенстват в най-голяма степен при студентите от НСА в хода на обучението по английски език, са речевото общуване и писането (фиг. 2).

Фиг. 2. Умения, които да се усъвършенстват от студентите

На въпроса какви източници на спортна информация на английски език най-често предпочитат изследваните лица 60.7% посочват *интернет*, 19.6% – *телевизия*. Тези резултати са в съзвучие със съвременните тенденции сред учениците и студентите, преди всичко да се обръщат за информация към съвременни и лесно достъпни за тях източници – телевизия, интернет сайтове и др. (фиг. 3).

Фиг. 3. Източници на спортна информация

По отношение на изучаването на специализирана терминология, повечето младежите се интересуват както от терминологията на своя

спорт, така и от тази на основните видове спорт. Също така повечето студенти имат позитивно отношение към работата в екип.

Изводите, които могат да се направят от анализа на резултатите от анкетното проучване, са следните :

1. Студентите имат положително отношение към изучаването на чужд език във връзка с тяхната професионална реализация.
2. По-голямата част от студентите имат нужда и желание да развиват говорните си умения и да обогатяват речника си със специализирана лексика в областта на спорта.
3. Студентите имат положително отношение към включването на игри и дейности, свързани с тяхното активно участие в езиковото обучение.
4. Използването на по-голям брой интерактивни техники в обучението по английски език може да бъде полезно за по-добро усвояване на езика.
5. Нужно е да се подобрят уменията на някои студенти за работа в екип.

III.2. Анализ на резултатите за влиянието на експерименталната методика по английски език върху учебните постижения на студентите от Национална спортна академия

III.2.1. Анализ на резултатите от предварителния педагогически експеримент за влиянието на интерактивни техники в обучението по английски език при студенти от Национална спортна академия

През зимния семестър на учебната 2015/2016 година е реализиран предварителен експеримент със студенти от Учителски факултет при Националната спортна академия „В. Левски”.

Основна цел на изследването е да се апробира методиката, свързана с използването на интерактивни техники при преподаването на специализирана спортна реч на английски език на студенти от Академията и да се направи първоначално проучване доколко тези техники спомагат за по-доброто ѝ усвояване.

Предварителният педагогически експеримент започва със специално подготвен тест от шест части, за да се провери нивото на владение на английски език на студентите и техните познания на специализирана спортна лексика по отношение на основните умения: слушане, четене, писане и езикова употреба. Същият тест е проведен и в края на семестъра. Статистическият анализ на резултатите от теста в различните негови елементи показва, че студентите от експерименталната група подобряват значително своите знания и умения по специализиран английски език в областта на различните спортове, в сравнение с контролната група.

Показаните учебни резултати дават основание за провеждане на основния експеримент.

III.2.2. Анализ на резултатите от основния педагогически експеримент за влиянието на интерактивни техники в обучението по английски език върху учебните постижения на студенти от Национална спортна академия

Основният педагогически експеримент за изследване на влиянието на интерактивните техники, използвани в учебния процес по английски език, се провежда в рамките на учебната 2016/2017 година.

По време на провеждането на основния педагогически експеримент се извършват *наблюдение от страна на водещия преподавател* и *оценка на експерименталните задачи от студентите*, които имат за цел да се установи отношението на студентите от експерименталната група към

прилагането на различните интерактивни техники и активността им в процеса на обучение.

Наблюдението се реализира всеки учебен час, като резултатите се отразяват в регистрационна карта.

Оценката на експерименталните задачи от студентите включва показателите: 1. Интерес към обучението; 2. Полза от обучението.

Студентите от експерименталната група наблюдават представянето на колегите си и оценяват експерименталните задачи по посочените показатели.

По показателя *„интерес към обучението“* се установява, че студентите проявяват интерес и желание да участват в повечето интерактивни дейности, предложени в учебния процес, като най-голям е интересът към игрите и учебните филми или клипове. Те получават и най-висока оценка от страна на студентите - 4 точки.

Наблюдението от страна на преподавателя се провежда по показатели: 1. Участие в обучението; 2. Полза от обучението (табл. 2).

По показателя *„участие в обучението“* се установява, че всичките 34 студенти от експерименталната група участват в повечето интерактивни дейности, предложени в учебните занятия и имат спечелени бонус-точки от своите участия. Изследваните лица проявяват интерес и желание да се включат в различните дейности, като най-голям е интересът към игрите – 4 точки.

Таблица 2. Резултати от наблюдението на преподавателя

Интерактивни задачи	Участие в обучението	Полза от обучението
Дискусия „Спортната новина на седмицата“	3 точки	4 точки
Гледане и обсъждане на учебен филм	3 точки	4 точки
Състезателни игри	4 точки	3 точки
Кръстословици	4 точки	4 точки
Презентация по зададена тема за края на курса	3 точки	4 точки
Работа в екип	2 точки	3 точки
Анализиране на спорни данни и резултати	2 точки	3 точки
Работа с географски карти	2 точки	3 точки

От проведените наблюдения от преподавателя и оценка на студентите може да се направи **заклучението**, че студентите имат положително отношение към използването на интерактивни техники в обучението по английски език, а учебните резултати показват, че експерименталните техники оказват положително въздействие при усвояването на езика.

Анализ на педагогически модел за чуждоезиково обучение на студенти от Национална спортна академия с включване на интерактивни техники

Експерименталният курс за специализирано обучение по английски език с включени интерактивни техники отчита необходимите изисквания на учебната програма за II курс на Учителски факултет и същевременно се старее да отговори на потребностите от развиване на комуникативни умения на студентите. *Дизайнът* на курса е съобразен със специализираната спортна насоченост на обучението на студентите.

Методиката на обучение е свързана предимно с процеса на усвояване на комуникативни езикови умения. Използването на

интерактивни техники е *приоритет*, без обаче, да се изключват и някои традиционни граматико-преводни и други техники, насочени към езиковия продукт, правилното използване на граматиката, лексиката, организацията на изложението.

За целите на експерименталното обучение е разработена програма от 28 урока с включени интерактивни техники за учебния материал предвиден за цялата учебна година по програмата за II курс на УФ при НСА.

Най-важните разлики между „традиционния“ и експерименталния курс на обучение могат да се обобщят по следния начин. В експерименталния курс, обучението е в по-голяма степен ориентирано към студентите. Те са поставени в ситуации на активни участници в учебния процес, а преподавателят ги подкрепя и насочва. В традиционния курс, преподавателят остава в по-голяма степен в центъра на обучението.

Другата основната разлика е в използването на учебните техники. В експерименталния курс около половин час от всеки 2 учебни часа е посветен на използването на *интерактивни техники и дейности* в учебната работа – *учебни игри, работа в екип, дискусии, презентации*. Разбираемо е, че съответните техники и дейности се включват по подходящ начин в различни етапи на урока, съобразно неговите цели и в съответствие с потребностите на студентите. В този половин час контролната група се занимава с *традиционни дейности* – *четене, превод, граматически упражнения*.

Сравнителен анализ на резултатите от входния тест на експерименталната и контролната група в основния експеримент

С оглед да се установи езиковото равнище на студентите от двете проучвани групи е проведено *изследване на резултатите от входния*

тест на експерименталната и контролната група в началото на учебната година. Установява се, че резултатите на двете групи имат сходни стойности по основните параметри на изследване на езиковите умения. Това означава, че двете групи са относително хомогенни по отношение на усвояването на английски език. Липсва статистически значима разлика при всички изследвани показатели за двете групи.

На таблица 3 са представени резултатите от вариационния анализ на теста в части: *слушане, четене, езикова употреба - граматика, писане и говорене*. По отношение на показателя *слушане*, средната стойност е съответно $M=5,15$ (при $SD=1,54$) за контролната група и $M=5,03$ (при $SD=1,51$) за експерименталната група. Следователно уменията на студентите по този показател са сходни, около средното равнище на усвояване и за двете групи.

При резултатите от вариационния анализ на теста за *четене* се наблюдава, че средната стойност е доста по-висока при контролната група, в сравнение с тази при експерименталната група. При максимална стойност - 10 точки, равнището е около и над средното като значимост на знания и умения по изследвания показател.

Относно резултатите от вариационния анализ на теста *езикова употреба – граматика*, средните стойности за двете групи са сходни, с известен превес за контролната група (ЕГ $M=5,06$; КГ $M=5,94$). Това означава, че нивото на познания по граматика в двете групи е сходно и се движи около средното равнище.

Таблица 3. Резултати от теста за езикови умения

Езикови умения	Група	n	Min	Max	R	M	SD	V
Слушане	ЕГ	34	3	8	5	5,03	1,51	29,97
	КГ	34	3	8	5	5,15	1,54	29,92
Четене	ЕГ	34	2	8	6	5,12	1,49	29,17
	КГ	34	2	8	6	6,18	1,80	29,15
Граматика	ЕГ	34	3	8	5	5,06	1,52	29,98
	КГ	34	3	9	6	5,94	1,77	29,86
Писане	ЕГ	34	3	8	5	4,32	1,30	29,98
	КГ	34	3	7	4	4,53	1,35	29,89
Говорене	ЕГ	34	4	13	9	8,65	2,59	29,98
	КГ	34	4	13	9	8,82	2,65	29,98

По отношение на резултатите от теста *писане* се констатира, че при максимална стойност 10 точки, нивото на умениято писане и за двете групи е под средното. За експерименталната група средната стойност е $M=4,32$, а за контролната група е $M=4,76$ (табл. 3). Вероятно студентите не отделят много време за писане, защото по-важна за тях е устната комуникация на чужд език.

Резултатите от вариационния анализ на теста *говорене* показват, че при максимален брой точки 16, средните стойности тук са съответно $M=8,65$ за експерименталната група и $M=8,82$ за контролната. Резултатите са малко над средното ниво и за двете групи. Разликата не е статистически значима.

На таблица 4 са представени резултатите от вариационния анализ на теста в части: *езикова употреба на специализиран английски език - 1 част* и *езикова употреба на специализиран английски език - 2 част*.

По отношение на теста за употреба на *специализиран английски език - 1 част* се установява, че точките и на двете изследвани групи са под

средното равнище. При максимален брой 10 точки за този тест средната стойност е съответно 4,26 за контролната група и 4,38 за експерименталната. При резултатите от вариационен анализ на теста – *специализиран английски език - 2 част* с максимален брой 16 точки, стойностите отново се движат малко под средното равнище. Резултатите от двата теста показват, че студентите не са добре запознати със специализираната лексика за основните спортове, които се изучават в НСА. Това се обяснява с факта, че спортната лексика не се използва толкова често в ежедневието и почти не е включена в учебниците по английски език за средно образование.

Таблица 4. Резултати за теста „Специализиран английски 1 и 2 част”

Езикови умения	Група	n	Min	Max	R	M	SD	V
Специализиран английски език - 1 част	ЕГ	34	2	7	5	4,38	1,30	29,73
	КГ	34	2	7	5	4,26	1,26	29,61
Специализиран английски език - 2 част	ЕГ	34	4	12	8	7,59	2,13	28,12
	КГ	34	4	12	8	6,88	2,04	29,66

На базата на отразеното по-горе можем да заключим, че макар и с някои различия в резултатите, двете групи изследвани лица могат да бъдат използвани за апробиране на експерименталното обучение и проследяване на неговото въздействие върху учебните резултати по английски език.

Сравнителен анализ на входните и изходните резултати от дидактическия тест и от устния изпит в основния експеримент

Сравнителният анализ на входните и изходните резултати от дидактическия тест по английски език и от устния изпит на експерименталната и контролната групи **в основния експеримент** показва

статистически значими разлики между двете група в края на експеримента по всички показатели.

На таблица 5 е представен вариационният анализ на резултатите от писмения тест в част “Слушане и извличане на информация”. Средната величина за експерименталната група (ЕГ) се повишава от $M = 5.03$ ($SD = 1.51$) на $M = 7.18$ ($SD = 1.31$), което е значително повишение на резултатите по този показател. Средната стойност за контролната група (КГ) също се повишава, но в по-малка степен, от $M = 5.15$ ($SD = 1.54$) на $M = 6.00$ ($SD = 1.74$).

Таблица 5. Анализ на резултатите от тест „Слушане”

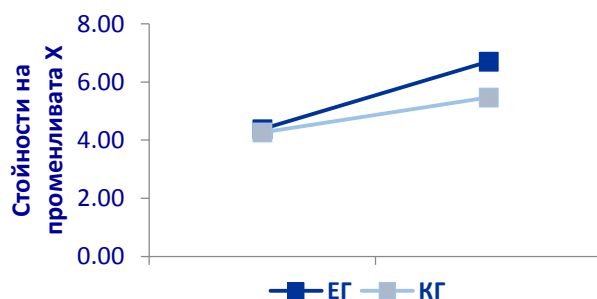
Група	N	Min	Max	R	M	SD	V
ЕГ	34	3	8	5	5.03	1.51	29.97
	34	3	9	6	7.18	1.31	18.30
КГ	34	3	8	5	5.15	1.54	29.92
	34	3	9	6	6.00	1.74	29.01

Съгласно данните от сравнителния анализ на резултатите в част „Слушане” статистическата значимост на разликите между експерименталната и контролната група е достоверна. Наблюдава се прираст от 42.69% в постиженията на експерименталната група между началното и крайното изследване по този показател.

Анализът на резултатите за писмения тест в част “Четене и извличане на информация” показва, че средната стойност за експерименталната група (ЕГ) се повишава от $M = 5.12$ ($SD = 1.49$) на $M = 8.29$ ($SD = 1.78$), което е значително повишение на резултатите по този показател. Средната величина за контролната група (КГ) също се повишава, но в по-малка степен - от $M = 6.18$ ($SD = 1.80$) на $M = 6.65$ ($SD = 1.89$).

Сравнението на средните стойности между началното и крайното изследване за експерименталната група отчита разлика от 3.18. Наблюдава се значителен прираст ($d = 62.07\%$) в постиженията на експерименталната група между началното и крайното изследване по този показател. Получените резултати показват, че интерактивните техники оказват положително влияние върху уменията за четене на експерименталната група.

Вариационният анализ на резултатите от писмения тест в част “Езикова употреба на специализирана терминология - 1 част” показва, че средната величина за експерименталната група (ЕГ) се повишава от $M = 4.38$ ($SD = 1.30$) на $M = 6.71$ ($SD = 1.59$), което е значително подобрене по този показател (Фиг. 4). За сравнение средната стойност за контролната група (КГ) се повишава в по-малка степен - от $M = 4.26$ ($SD = 1.26$) на $M = 5.47$ ($SD = 1.33$).

Фиг.4. Динамика на резултатите от теста “Езикова употреба - 1 част”

За писмения тест в част “Езикова употреба - специализирана терминология - 2 част” се установява, че експерименталната група (ЕГ) повишава своите резултати от $M = 7.59$ ($SD = 2.13$) на $M = 11.94$ ($SD = 2.89$). Това е значително подобрене на резултатите по този показател (табл. 6). Средната стойност за контролната група (КГ) се повишава в по-малка степен - от $M = 6.88$ ($SD = 2.04$) на $M = 9.47$ ($SD = 2.48$).

Таблица 6. Анализ на резултатите от тест “Езикова употреба – 2 част”

Група	n	Min	Max	R	M	SD	V
ЕГ	34	4	12	8	7.59	2.13	28.12
	34	4	16	12	11.94	2.89	24.21
КГ	34	4	12	8	6.88	2.04	29.66
	34	6	16	10	9.47	2.48	26.15

Резултатите от приложения езиков тест показват, че използването на описаните техники при експерименталната група води до по-добро усвояване на специализираната спортна терминология в сравнение с контролната група, където са използвани традиционни техники (например четене на текст, отбелязване на специализираната лексика и съставяне или превод на изречения, включващи новите думи).

Таблица 7. Анализ на резултатите от тест „Езикова употреба – граматика”

Група	n	Min	Max	R	M	SD	V
ЕГ	34	3	8	5	5,06	1,52	29,98
	34	4	10	6	7,71	1,78	23,15
КГ	34	3	9	6	5,94	1,77	29,86
	34	4	10	6	6,76	1,89	27,97

На таблица 7 е представен вариационният анализ на резултатите от писмения тест в част „Езикова употреба – граматика”. Наблюдава се повишение на средната величина за експерименталната група (ЕГ) от $M = 5.06$ ($SD = 1.52$) на $M = 7.71$ ($SD = 1.78$). Средната стойност за контролната група (КГ) също се повишава, но в по-малка степен - от $M = 5.94$ ($SD = 1.77$) на $M = 6.76$ ($SD = 1.89$). В двата случая разликата е статистически значима. Това е добър резултат в полза на експерименталната група.

Гаранционната вероятност (P) в крайното изследване на резултатите в част „Езикова употреба – граматика” показва, че статистическата значимост на разликите между експерименталната и контролната група е достоверна (P (t) е 96.14%). Установява се съществен прираст в постиженията за експерименталната група между началното и крайното изследване по този показател.

При вариационния анализ на резултатите от писмения тест в част „Писане на текст на спортна тема” средната величина за експерименталната група (ЕГ) се повишава от $M = 4.32$ ($SD = 1.30$) на $M = 5.85$ ($SD = 1.73$). Средната стойност за контролната група (КГ) се повишава в по-малка степен, от $M = 4.53$ ($SD = 1.35$) на $M = 5.06$ ($SD = 1.52$).

Съгласно данните от сравнителния анализ на резултатите в част „Писане“ се наблюдава прираст от 35.37% в постиженията за експерименталната група между началното и крайното изследване по този показател.

Резултатите от теста в част „Писане” отново са по-добри за експерименталната група, макар че по този показател студентите и от двете групи са показали по-ниски резултати, отколкото по останалите показатели. Данните от вариационния анализ на резултатите от устния изпит по английски език показват значително повишаване в полза на експерименталната група, от $M = 8.65$ на $M = 11.12$ (табл. 8). За контролната група постиженията се подобряват в по-малка степен (от $M = 8.82$ на $M = 9.88$).

Таблица 8. Резултати от устния изпит по английски език

Група	N	Min	Max	R	M	SD	V
ЕГ	34	4	13	9	8.65	2.59	29.98
	34	5	15	10	11.12	2.87	25.80
КГ	34	4	13	9	8.82	2.65	29.98
	34	5	14	9	9.65	2.88	29.86

Анализът на резултатите показва, че използването на интерактивни техники за развиване на говорни умения води до по-добри учебни постижения за студентите от експерименталната група в сравнение с тези на контролната група.

От анализа на резултатите от проведения педагогически експеримент за прилагането на интерактивни техники в обучението по английски език при студентите от Учителски факултет при Националната спортна академия може да се направят следните **обобщения**:

1. Наблюдава се повишаване на резултатите в края на експеримента по всички показатели, както за експерименталната, така и за контролната група студенти.

2. В края на експеримента резултатите на експерименталната група са по-добри от тези на контролната група по всички показатели.

3. Най-високи резултати за експерименталната група са получени по четири показателя - умения за четене, употреба на специализирана терминология - 2 част, правилна употреба на граматика и говорни умения.

От анализа на резултатите от дидактическия тест и устния изпит може да се направи **заклучение**, че използването на интерактивни техники в обучението по английски език има положително влияние за развиване на езиковите умения на обучаваните.

III.3. Анализ на резултатите за удовлетвореността на студентите от прилагането на интерактивни техники в обучението по английски език

За установяване на влиянието на интерактивните техники в обучението по английски език е проучена удовлетвореността на студентите от НСА. Предполага се, че в резултат на приложените интерактивни техники удовлетвореността на студентите от обучението по английски език се увеличава.

За реализиране на целта е използван апробиран тест на английски език за изследване на удовлетвореността от развиването на говорни умения/ Student satisfaction with EFL speaking classes questionnaire (Asakereh, Dehghannezhad, 2015). В научната литература са познати и други тестове за изследване на удовлетвореността на студентите от учебния процес. По наше мнение обаче настоящият тест е най-подходящ за реализиране на задачите на проучването и съответства напълно на изследователската идея и заложената хипотеза.

Тестът е приложен в оригиналния си вид в настоящото изследване. Той включва 38 въпроса, като отговорите на студентите са базирани върху пет-степенна Ликертова скала, от 1 (много недоволен) до 5 (много доволен). Променливите, включени в теста, са обособени в 6 групи :

1. Удовлетвореност от напредъка в усвояването на езика
2. Удовлетвореност от увереността в използването на езика
3. Удовлетвореност от езиковите взаимодействия с колегите от групата
4. Удовлетвореност от учебните материали
5. Удовлетвореност от работата на преподавателя
6. Удовлетвореност от условията на обучение.

Тестът е приложен в края на първия семестър и в края на втория семестър на учебната 2016/2017 година. Данните от изследванията са обработени със статистическата програма SPSS 20.0.

Обхванати са общо 68 студенти, от които 34 са в ЕГ и 34 - в КГ.

При сравнителния анализ на резултатите на контролната и експерименталната група с t-критерия на Стюдънт за първото измерване (резултатите от променливите през първия семестър) не се установяват различия между експерименталната и контролната група. Удовлетвореността от обучението при шестте променливи е в рамките на средното ниво (от $M=3.20$ до $M=3.60$). Не се наблюдават съществени различия между ЕГ и КГ при отделните променливи.

При резултатите от второто измерване (в края на учебната година) се установяват статистически значими различия между контролната и експерименталната група при три основни променливи:

1. Удовлетвореност от увереността в използването на езика;
2. Удовлетвореност от учебните материали;
3. Удовлетвореност от работата на преподавателя.

По отношение на променливата „Удовлетвореност от увереността в използването на езика” (табл. 9) средната стойност за ЕГ се повишава в по-голяма степен - от $M=3.44$ ($SD=0.99$) на $M=3.89$ ($SD=0.75$), в сравнение с КГ - от $M=3.35$ ($SD=0.83$) на $M=3.38$ ($SD=0.77$).

Този резултат показва, че благодарение на използваните интерактивни техники студентите от експерименталната група са добили по-голяма увереност при използването на езика в сравнение с тези от контролната група.

Таблица 9. Удовлетвореност от увереността в използването на езика

Група	измерване	N	M	SD	t
ЕГ	1	34	3,4412	,99060	,396
	2	34	3,8971	,75658	2.764**
КГ	1	34	3,3520	,83964	,396
	2	34	3,3824	,77907	2,764**

Забележка: ** $P(t) \geq 99\%$

По отношение на променливата “Удовлетвореност от учебните материали” (табл. 10) отново средната стойност за ЕГ се повишава в по-голяма степен - от $M=3.14$ ($SD=0.85$) на $M=3.92$ ($SD=0.62$), в сравнение с КГ - от $M=3.48$ ($SD=0.72$) на $M=3.52$ ($SD=0.74$). Този резултат показва, че използваните учебни материали в експерименталната група създават по-голям интерес и носят по-голямо удовлетворение на студентите от учебната работа в сравнение с тези от контролната група.

Таблица 10. Удовлетвореност от учебните материали

Група	измерване	N	M	SD	t
ЕГ	1	34	3,1471	,85749	-1,759
	2	34	3,9265	,62924	2.368*
КГ	1	34	3,4853	,72284	-1,759
	2	34	3,5294	,74814	2,368*

Забележка: * $P(t) \geq 95\%$

По отношение на променливата “Удовлетвореност от работата на преподавателя” (табл. 11) средната стойност за ЕГ отново се повишава в по-голяма степен - от $M=3.52$ ($SD=0.62$) на $M=4.01$ ($SD=0.50$), в сравнение с КГ - от $M=3.60$ ($SD=0.80$) на $M=3.68$ ($SD=0.64$). Този резултат показва, че прилагането на експерименталните интерактивни техники и материали създава условия за по-успешни учебни занимания и за удовлетвореност на студентите от работата на преподавателя.

Таблица 11. Удовлетвореност от работата на преподавателя

Група	измерване	N	M	SD	t
ЕГ	1	34	3,5267	,62771	-,447
	2	34	4,0138	,50748	2,351*
КГ	1	34	3,6048	,80336	-,447
	2	34	3,6817	,64910	2,351*

Забележка: * $P(t) \geq 95\%$

С това се потвърждава хипотезата, че в резултат на приложените интерактивни техники на обучение удовлетвореността от обучението по английски език се увеличава в експерименталните групи, докато в контролните групи остава на същото равнище.

От получените резултати можем да обобщим, че използването на експерименталните интерактивни техники оказва положително влияние в процеса на чуждоезиково обучение при студентите от НСА.

ИЗВОДИ

Анализът на резултатите от изследването дава основание да се направят следните най-важни **изводи**:

1. Съществуват множество различни теории, идеи и концепции за интерактивното обучение в условията на учебния процес във висшите училища. Проведени са множество изследвания, които разглеждат прилагането на специфични нетрадиционни методи, техники и подходи в обучението по чужд език при студенти спортисти.
2. Установява се положително отношение на студентите от НСА „В. Левски“ към използването на интерактивни техники в обучението по английски език. Студентите оценяват възможността за по-голямо лично участие в обучението във връзка с нарасналата необходимост от използване на чужд език в съвременния свят.
3. Въз основа на проучване на педагогическата литература и актуалните тенденции в чуждоезиковото обучение е разработен и апробиран нов педагогически модел за специализиран курс по английски език за студентите от втори курс УФ и трети курс ТФ при НСА с включване на интерактивни техники.
4. Предложеният нов педагогически модел за специализирано обучение по английски език с интерактивни техники води до по-добри учебни резултати по всички изследвани показатели за експерименталната група студенти от НСА „В. Левски“ в сравнение с контролната група, в която тези техники не са използвани. Това е доказателство за ефективността от използването на интерактивни техники за повишаване качеството на чуждоезиковото обучение в НСА.
5. Констатира се положително влияние на приложената експериментална методика върху удовлетвореността на студентите от чуждоезиковото

обучение. Студентите добиват по-голяма увереност във възможностите си да използват езика в бъдещата си професия и в живота.

ПРЕПОРЪКИ

1. Да се популяризира новият модел за специализирано обучение по английски език с включване на интерактивни техники в учебната работа по чуждоезиково обучение в НСА „В. Левски“.
2. Да се разработи учебна банка от материали, свързани с прилагането на различни интерактивни техники в специализираното обучение по чужд език в НСА „В. Левски“.
3. Да се организират специализирани обучения и педагогически тренинги за преподавателите по чужд език за обмяна на опит във връзка с използването на интерактивни техники в специализираното чуждоезиково обучение в НСА за различните езикови нива.
4. Да се разработи учебно ръководство за обучение по английски език с описание и прилагане на методиката на преподаване на интерактивните техники.

НАУЧНИ ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Разработен и апробиран е нов педагогически модел за специализирано обучение по английски език с включени интерактивни техники за студентите от НСА „В. Левски“. За целта е приложен нов дизайн на учебни занимания, включващ 28 урока, всеки от които съдържа тема, цел, учебни дейности с включени интерактивни техники, материали и очаквани учебни резултати.
2. Изследвано е влиянието на новия модел за специализирано обучение по английски език върху учебните резултати и постижения на студентите от НСА „В. Левски“.
3. Изследвано е влиянието на приложения експериментален модел върху удовлетвореността на студентите от обучението по специализиран английски език в областта на физическото възпитание и спорта.
4. Установено е положително отношение на студентите от НСА „В. Левски“ към чуждоезиковото обучение и към използването на интерактивни техники в обучението по английски език.
5. Проучени и систематизирани са различни теории и концепции за същността и характеристиките на интерактивното обучение и възможностите за неговото прилагане в сферата на висшето образование, и в частност в чуждоезиковото обучение.

ПУБЛИКАЦИИ

ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. **Христакиева, Т., Е. Милева.** Отношението на студентите от Национална спортна академия към изучаването на чужд език във връзка с тяхната професионална реализация, Сборник доклади от годишна научна университетска конференция на НВУ „В. Левски“, 20-21 октомври 2016 г., В. Търново, с.77-86.
2. **Христакиева, Т., Е. Милева.** Използване на интерактивни техники в обучението по английски език в НСА „В. Левски“, Сб.: Международна научно-практическа конференция „Актуални проблеми на физическата култура“, 17-18 март 2017 г., София, НСА ПРЕС, с.34-39.
3. **Христакиева, Т.** Интерактивни техники в преподаването на спортна терминология на английски език, - Спорт & наука, 2017, 4, с.132-141.